

Työterveyslaitos

Hyvinvointia työstä

Työterveyslaitos

#tthsote

Työterveyshuollon rooli ja tulevaisuus

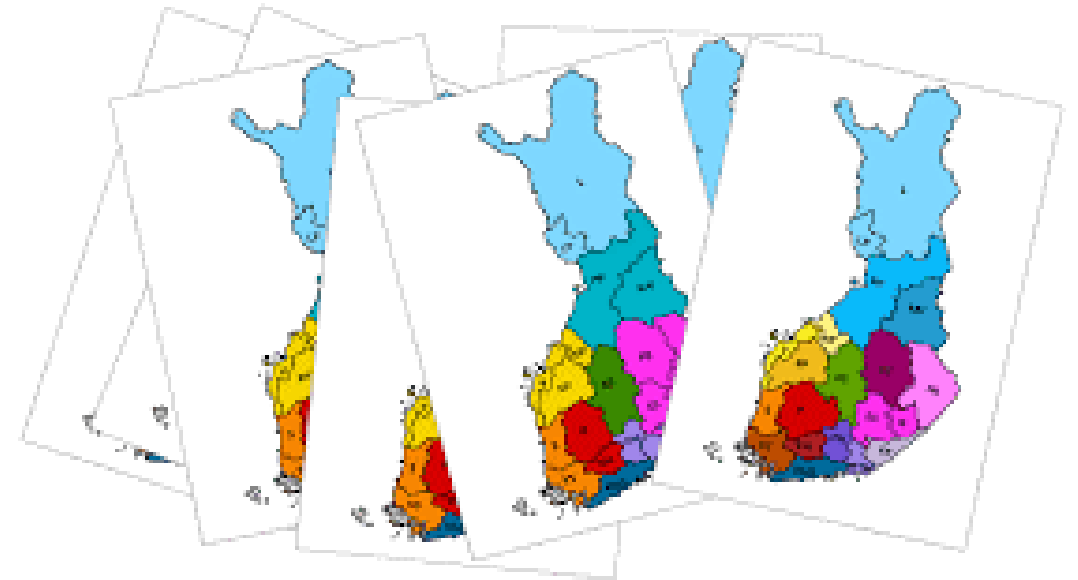
Työterveyslaitos, Jorma Mäkitalo

Lähi-Tapiolan ja Elon työyhteisöjen työhyvinvointi –seminaari 12.5.2016

Sisältö

- Työterveyshuollon nykytila
- Työterveyshuolto osana terveydenhuoltojärjestelmää
- Kolme skenaariota työterveyshuollon tulevaisuudesta sote – uudistuksen Suomessa
- Työterveyslaitoksen kannanotto

Työterveyshuolto on kahden muutoksen ytimessä

Työelämän megatrendit

Sote-reformi

Perusasiat suomalaisesta työterveyshuollosta

- Ehkäisevät ja edistävät tavoitteet (Työterveyshuoltolaki 2001)
- Työnantajan järjestämisvelvollisuus
- Toiminnan laajuus ja sisältö vaihtelee, sovitaan työnantajakohtaisesti
- Kaksi osaa
  - Työnantajalle pakollinen ennaltaehkäisevä työterveyshuolto
  - Työnantajalle vapaaehtoinen sairaanhoito
- Monituottajamalli ja työnantajan valinnanvapaus
- Työntekijöille maksuton
- Rahoitus työnantajilta suoraan ja työtulovakuutuksen kautta (työnantajat ja työntekijät)
- Kansallinen ohjaus STM:n ja Kelan kolmikantaisissa neuvottelukunnissa, ei alueellista ohjausta

Työterveyshuollon nykytilaa 1

Kattavuus

- henkilötasolla erinomainen (2M/95%)*,
- työpaikkatasolla kohtalainen (arvio 50 000/50%)

Kustannukset

- kasvaneet voimakkaasti vuoteen 2013 saakka, v.2014 kasvu hidastui (keskim. kustannus 425€/hlö)**

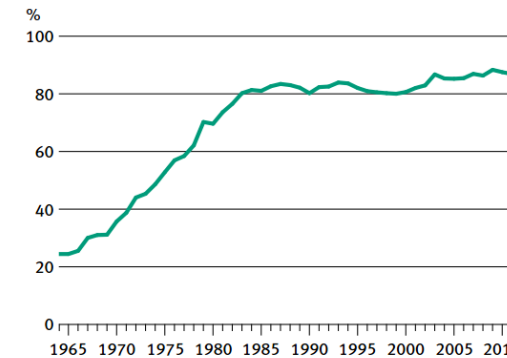
Palveluntuottajat

- lääkärikeskukset ovat jo pitkään kasvattaneet osuuttaan henkilöasiakkaista (58% v. 2015)*

Sisältö

- Valtaosa (>80%) resursseista käytetään sairaanhoitoon ja terveystarkastuksiin; etenkin lääkärikeskuksissa.
- Sairaanhoitokäyntejä v.2012 yhteensä 5,2M kpl, joista lääkäriiskäyntejä 3,5M kpl vrt. perusterveydenhuollon avohoidossa v.2012 yhteensä 10,6M kpl ja 5,6M kpl

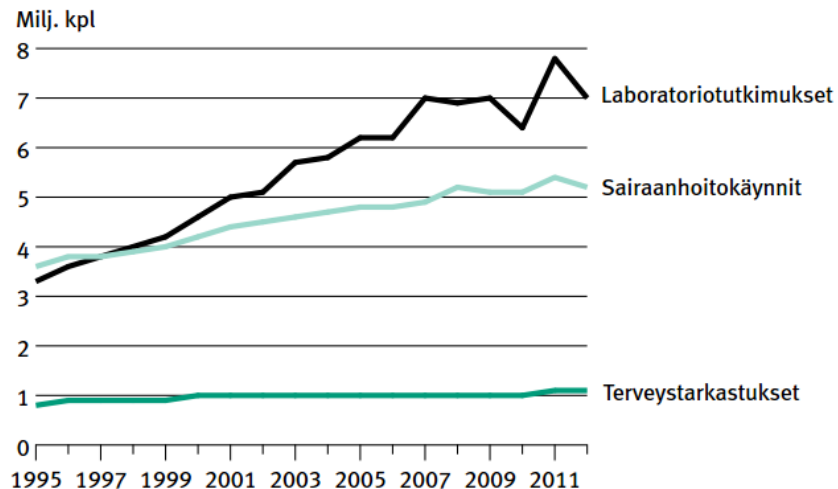
Työterveyshuollon piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus palkansaajana toimivasta työvoimasta 1964–2012

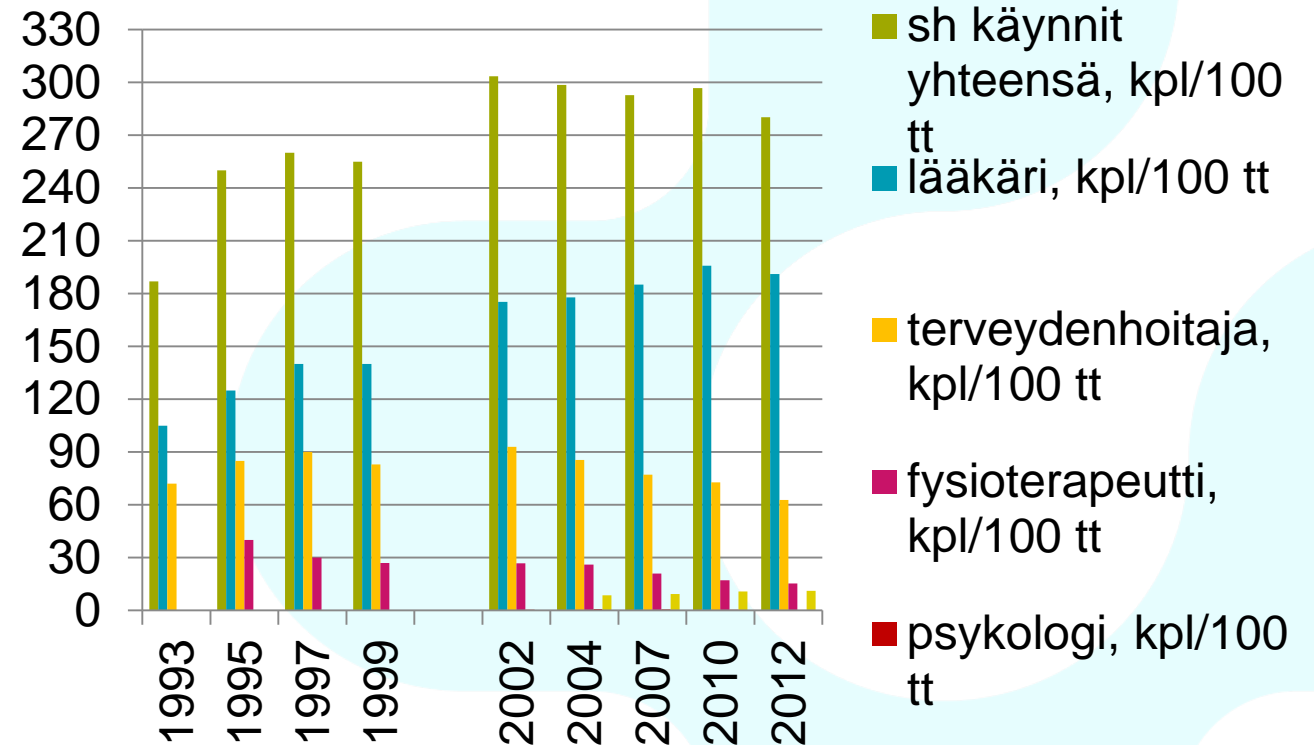
Kehityskulku: Työterveyshuollon sisältö

Työterveyshuollon yhteydessä tuotettu sairaanhoito on yleistynyt, nimenomaan lääkärikäynnit. Kaikkien palveluntuottajien profiili on alkanut muistuttaa lääkärikeskusten työterveyshuollon profiilia.

Työterveyshuollossa tehdyt terveystarkastukset, sairaanhoitokäynnit ja laboratoriotutkimukset 1995–2012

Huom. Korvausjärjestelmän uudistamisen yhteydessä laboratoriotutkimusten kirjauskäytäntö muuttui käsittelykaudesta 2011 alkaen.

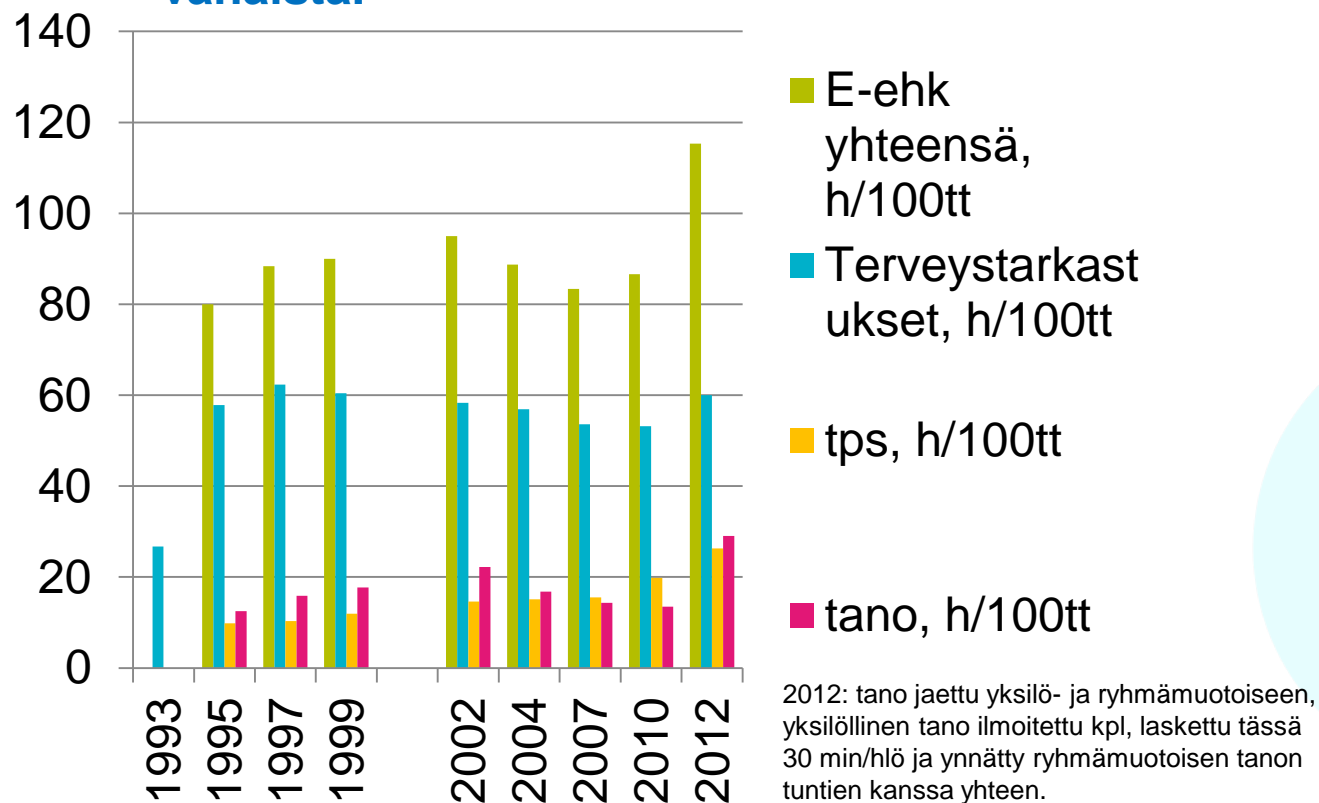

Lähteet: Kelan tth tilastot 1993 - 2012

Lähde: Kelan työterveyshuoltotilasto 2012 (2014)

Jatkoa: Työterveyshuollon sisältö

Ennaltaehkäisevä toiminta keskittyy terveystarkastuksiin, työpaikkatoiminta on vähäistä.

Eri toimintojen osuus työterveyshuollossa v. 2010 (€ h)

- Sairaanhoido	62% / 61%
- Terveystarkastukset	24% / 24%
- Lab ja rtg	6% / -
- Työpaikkatoimintaa (tps, tano)	8% / 15%

Ennaltaehkäisevään toimintaan työterveyshuollossa käytetty aika (h/100 tt) (Kela 1995 – 2014)

Työterveyshuollon nykytilaa 2

- **Työterveyshuollon henkilöstöstä** suurin ryhmä lääkärit (2810 tointa, kasvussa) ja terveydenhoitajat (2588 tointa). Muita asiantuntijoita (fysioterapeutit, psykologit, ym.) vähemmän (kasvussa)*
- **Laatu** vaihtelee, etenkin ehkäisevän toiminnan osalta hyvä työterveyshuoltokäytäntö puutteellisesti käytännössä ***
- **Asiakastyytyväisyys** henkilöasiakkailta ja työnantajilla hyvä, etenkin sairaanhoidon saatavuuden suhteen.
- **Vaikuttavuus** vaikea osoitettava: kokonaiskuva vielä epäselvä, myönteisiä tapausesimerkkejä
- **Tavoiteltu kehityssuunta** työkyvyttömyyden ehkäisyyn ja yhteistyöhön työpaikalla
- **Haasteita** muuttuva työelämä (digi), terveys- ja työkykyerot, pk –työpaikat, laatu, yhteistyö työpaikan ja muun terveydenhuollon suuntaan

* Työterveyshuolto Suomessa 2015 (ennakkotieto)

*** TTL:n Sateenkaari -tutkimuskokonaisuus

Työterveyshuolto osana terveydenhuoltojärjestelmää

- **Terveydenhuoltojärjestelmämme perustan** muodostavat virallisesti kaikille tarkoitettu julkinen perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido, jota yksityinen terveydenhuolto täydentää
- **Työterveyshuollon virallinen rooli on pieni:** osa ehkäisevää terveydenhuoltoa työpaikalla, lisäksi täydentää muuta terveydenhuoltoa mahdollisuuksien mukaan
- **Työterveyshuollon käytännön rooli on suuri:** työssäkäyvien perusterveydenhuollon avohoidon pääasiallinen tuottaja
- **Työterveyshuolto on erillään** virallisesta terveydenhuollon järjestelmästä (oma lainsäädäntö, järjestäjä, rahoitus, tietojärjestelmät, ohjaus, seuranta)

Mitä haluamme työterveyshuollon olevan?

- **Työssä käyvien perusterveydenhuollon tuottaja**, jolla on perehtyneisyyttä hoitotehtäväänsä varten myös työoloihin,

vai

- **Työpaikkojen asiantuntijakumppani työkyvyn ja työhyvinvoinnin kehittämisesssä**, jolla tämän tehtävän tueksi myös hoitavaa funktiota

Sote -uudistus

- **Järjestäminen** leveämmille hartioille
- Palveluiden laaja **integraatio**
- **Rahoitus** yksikanavaiseksi
- Monituottajamalli
- **Asiakkaan** valinnanvapaus

- Vain nykyisen julkisen terveydenhuollon uudistus vai koko terveydenhuollon uudistus?

Tavoitteet:

- Yhdenvertaiset, asiakaslähtöiset ja laadukkaat sote –palvelut koko maassa
- Erityisesti peruspalveluiden vahvistaminen
- Terveyserojen kaventaminen
- Kustannusten kasvupaineen hillitseminen

Työterveyshuollon skenaariot sote –uudistuksessa

- Skenaario 1: **Työterveyshuolto työssäkäyvien perusterveydenhuollona**
  - Jo nykyisellään vahvan pth-roolin vahvistaminen & integrointi kokonaisuuteen

Hoitava funktio legitimoidaan / kasvaa.
- Skenaario 2: **Työterveyshuolto erikoisalana**
  - Vahvistetaan työkyvyn tuen ja työpaikkojen tuen funktioita & integrointi kokonaisuuteen

Hoitava funktio rajautuu / vähenee.
- Skenaario 3: **Työterveyshuolto ennallaan** **Wait and see**

Skenaario 1: Työterveyshuolto työssäkäyvien perusterveydenhuoltona

- Työterveyshuollon asema työssäkäyvien perusterveydenhuollon avohoidon tuottajana vahvistetaan ja virallistetaan
  - Järjestäminen ja valinnanvapaus säilyy työnantajilla
  - Sairaanhoidon järjestäminen lakisääteiseksi (standardipaketti), täydentäminen mahdollista omarahoitteisesti / lisävakuutusten avulla
  - Ehkäisevät palvelut ennallaan
  - Integraatio sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän osaksi, osaksi maakunnallista sotea
  - Rahoitus: Kuten nyt + täydentäminen valtion / maakunnan osuudella (sairaanhoidon osuus)

Hyötyjä:

- Parantunut integraatio muun terveydenhuollon kanssa
- Työssäkäyvien tasaveroinen sairaanhoito
- Hoidon ja ennaltaehkäisyyn yhteys säilyy
- Rahoituksessa työnantajien panos

Haasteita:

- Monikanavainen rahoitus säilyy
- Ei yksilöasiakkaan valinnanvapautta
- Osalla työnantajista lisääntyvät velvoitteet
- Säilyykö ehkäisevä toiminta?
- Työttömien ja pätkittäisissä/osittaisissa työsuhteissa työskentelevien palvelut

Skenaario 2: Työterveyshuolto erikoisalana

- Työterveyshuollon ennaltaehkäisevää roolia vahvistetaan, sairaanhoitoa säilyy, mutta rajattuna työhön liittyviin sairauksiin ja työkykyyn (spesialisoituu)
  - Järjestäminen ja valinnanvapaus säilyisi työnantajalla
  - Työterveyshuolto keskittyisi työkyvyttömyyden ehkäisyyn yhteistyössä työpaikan ja muun terveydenhuollon kanssa, työolojen kehittämiseen sekä terveyden edistämiseen
  - Työntekijöiden perusterveydenhuollon avohoito siirtyisi normaalin valinnanvapauden piiriin sote –alueella
  - Rahoitus ehkäisevästä toiminnasta kuten nyt, työntekijöiden sairaanhoidon osalta sote -alueelta

Hyötyjä:

- Keskittyminen erityisrooliin ja –tehtäviin: vaikuttavuus
- Työntekijöiden ja työnantajien valinnanvapaus
- Työnantajien pienemmät kustannukset

Haasteita:

- Avohoidon saatavuus, työnantajien luottamus hoidon saatavuuteen
- Työkyvyttömyysriskin havaitseminen
- Työterveyshuollon henkilöstön ja toiminnan muutos, osaaminen
- Rahoituksessa työnantajien panoksen väheneminen

Skenaario 3: Työterveyshuolto ennallaan

- Työterveyshuollon nykymalli jatkuu muun terveydenhuollon muuttuessa ympärillä
  - Työnantajan järjestäminen ja valinnanvapaus
  - Lakisääteinen ehkäisevä toiminta ja vapaaehtoinen sairaanhoito
  - Rahoitus kuten nyt
  - Työntekijöillä sekä työterveyshuolto että valinnanvapaus sote:ssa
  - Palveluntuottajat tuottamassa sekä työterveyshuoltoa että valinnanvapauden piirissä olevia palveluita
  - Aiempien kunnallisten työterveyshuoltojen uudelleenorganisointumisen maakunnassa

Hyötyjä:

- Ei muutoksia, voidaan odottaa miten sote –muutos etenee
- Hoidon ja ehkäisyn synergia säilyy
- Vahvemmat maakunnalliset työterveyshuollot

Haasteita:

- Muutos tulee ulkopuolelta, reaktiivinen rooli
- Jäävätkö tth palvelut jälkeen?
- Työterveyshuollon kustannuspaineet kasvavat
- Integraatio muuhun sote -järjestelmään
- Palveluntuottajien kyky resursoida sekä tth että pth palvelut

Skenaario 4: "Jotain täysin muuta"

- Uudet kansalaisten ja työnantajien työterveyden tarpeisiin vastaavat palvelut
  - Lähtökohtana ei nykyinen palvelujärjestelmä ("työterveyshuolto")
  - Ei välttämättä terveydenhuollon näkökulmasta
  - Uudet teknologiat?
  - Onko merkkejä itumuodossa jo näkyvissä?

Työterveyslaitoksen kannanotto: Työterveyshuoltoa pitää kehittää osana sote -muutosta

- Työterveyshuolto on nivellettävä uudistuksessa selkeäksi osaksi uutta sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän kokonaisuutta – myös tietojärjestelmien osalta.
- Työterveyshuollon ennaltaehkäisevän toiminnan roolia, työterveyshuoltopalveluiden saatavuutta ja palvelujen kohdentamista riskiryhmille tulee vahvistaa
- Kaikille työikäisille tulee sote –uudistuksessa turvata tasavertaiset sairaanhoitopalvelut. Asiakkaan valinnanvapauden toteuttaminen työterveyshuollossa muuttaisi järjestelmää merkittävästi.
- Työterveyslaitos pitää skenaariota kaksi perustelluimpana kehityssuuntana
- Muutokset suunniteltava 2016-18 ja voimaan asteittain sote –uudistuksen rinnalla

Keskustelua

<http://www.ttl.fi/fi/tyoterveyslaitos/kannanottomme>

#tthsote

- Skenaario 1: **Työterveyshuolto työssäkäyvien perusterveydenhuoltona**
  - Jo nykyisellään vahvan pth-roolin vahvistaminen & integrointi kokonaisuuteen

Hoitava
funktio
legitimoidaan /
kasvaa.
- Skenaario 2: **Työterveyshuolto erikoisalana**
  - Vahvistetaan työkyvyn tuen ja työpaikkojen tuen funktioita & integrointi kokonaisuuteen

Hoitava
funktio
rajautuu /
vähenee.
- Skenaario 3: **Työterveyshuolto ennallaan** **Wait and see**

Työterveyslaitos

Kiitos!

Tykkää meistä Facebookissa ja seuraa meitä Twitterissä

facebook.com/tyoterveyslaitos

twitter.com/tyoterveys ja *twitter.com/fioh*

#tthsote